

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarisa izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četri leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanja sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Taktika naše obrambe.

(Socialno-politiška študija o naših stanovskih razmerah).

Dasi ima naše stanovsko obrambno delo dokaj uspehov in se naša stanovska zavest lepo zbuja ter naše organizacije popolnoma naravno trdno razvijajo in izpopolnjujejo, vendar se ne moremo zadovoljiti še s sedanjimi uspehi; mi hočemo več v notranjosti in vnanjosti. Govorili bomo popolnoma odkrito! Ne strašimo se razpravljati pred javnostjo tudi o svojih hibah v kljub temu, da bo naš kulturni in politični nasprotnik izkušal izrabiti te podatke v svoje strankarsko-politiške namene. Naše vrste so očiščene, naša notranjost je postala tem trdnjša in krepkejša, ker mora že vsak posameznik tvoriti v teh časih trdnega bojnika za resnico in pravico in nam ne bo več vlačiti parasitov, to je nepotrebne balaste s seboj. Nič nas ne sme strašiti pred oglečnim nastopom, nič nas ne sme spraviti z naše radikalne poti.

Radikalizem ne pardonira lastnim napakam, jih ne prikriva samemu sebi in se tudi ne boji pogledati najgloblje v lastni jaz, čeprav bi se mu imel odkriti pri raziskavanju lastne bodočnosti — lastni pogin. Stavimo vsi tako in kmalu bomo videli, kdo ima pravico eksistence! Pač nima vsakdo poguma, da bi si ogledal svojo dušo v zrcalu.

Vendar zrmo v stanovsko bodočnost s pesimizmom in realizmom v očeh in naj nas ne strašijo očitki naših nasprotnikov, da nimamo idealizma in da smo materialistični stan. Naš šolski idealizem nas je dovajal tudi v socialni in politični idealizem, da je naš stan izgubljal ravno zaradi tega ono moč in veljavo, ki jo potrebuje za svoje močno in uspešno delo. Naš politični in socialni idealizem nas je uvajal v lastni egoizem, namesto v socializem in tako v egoistiški materializem, namesto v stanovski materializem, ki najde v socialnem razrednem boju za obstanek edini opravičila.

Zlo, ki ga je rodilo to dejstvo, so bile naše avtoritete in njih posledica, da se je vse učiteljstvo zanašalo le na njih moč, veljavo in delo (v stanovskih zadevah), samo je pa z nemo resignacijo zrló v njih delo, jih oboževalo in le od njih pričakovalo svoje bodočnosti in rešitve. Ni se zavedalo, da v vsakem posamezniku leži bodočnost celote in le s posameznikom je močna celota! Čas avtoritet je deloma minul in rodilo se je spoznanje, da si vsakdo sam lahko pridobi z voljo delom, in značajnostjo ugled, upoštevanje in veljavo in je to tudi vsakega posameznika dolžnost, da si to izkuša pridobiti v prid stanu. Edina avtoriteta nam boče stan, ki ga hočemo privedi do upoštevanja in veljave in to le če se bomo zavedali stanovskega demokratizma, da vsakdo žrtvuje svoje delo in veljavo stanu, da tako dvignemo ugled celokupnega stanu (in ne le posameznikov kot osebnosti brez ozira na stan) in se na ta način dvigne tudi ugled posameznika — kot učitelja; vse to je pa le plod splošne socialno-stanovske zavesti.

Vsakogar izmed nas naj preveva socialna zavest, da so nam voditelji sicer neobhodno potrebni v svrhu skupnega postopanja, taktike in discipline, da pa so ti voditelji le tedaj močni, če je dovolj močna socialna zavest posameznika, da je njih delo le tedaj uspešno,

če je točno delo posameznika in če tudi posameznik sredoči svoje delo v korist stanu. Kratko povedano: konec mora postati onemu zanašanju drug na drugega, zanašanju na voditelje, da se tako naše stanovsko delo še bolj pospeši in pokrepi. Nihče naj ne podcenjuje svojih sposobnosti in zaveda naj se vsak posameznik, da je vsakdo poklican braniti ugled in čast stanu! Kdor zasledi nevarnost, ki preti stanu, ali napad na stan, je njega dolžnost, da brani stan in se ne boji žrtve.

Drugo načelo, ki ga bomo morali sami izvesti v naših vrstah, je: ne glejmo na število, ker mi ne potrebujemo števila! Mi ne potrebujemo moči števila in ne glasov, ker mi nismo politična stranka, temveč strokovna organizacija, kulturno-narodna stranka, ki hoče in zahteva moči in zavesti posameznikov za proizvajanje programa podrobnega dela v narodu. In boljše je, da nas je manj in ti močni, zavedni, točni in sposobni v delu, kakor da bi se tvorili s praznim balastom in bi zaradi tega nam bilo delo ovirano, ker so parasiti cokolje naših stanovskih koles. Delo je naša rešitev, to je naša moč, a ne le delo naših voditeljev, temveč delo posameznikov, ki so voditelje postavili.

Ne zahtevamo novih žrtev, ker učiteljstvo že itak ogromni kvantum žrtvuje; ne bomo zopet apelirali na nove stvari, temveč mi moramo le dosežanje urediti, mi moramo racionalno pričeti gospodariti z našim požrtvovanjem in delom, da ne bomo zaradi nesistematičnosti in nepremišljenosti zapravljali svojega dela stanu v škodo. Hočemo reči: mi moramo najprej koncentrirati svojo požrtvovalnost in delo v stanu, morajo nam biti stanovske koristi in potrebe prve, ker le potem bomo lahko stopali kot močna stanovska socialna skupina v javnost, in smo svoje moči in delo dali javnosti, stanovske zadeve — ne službenih — pa opravljali le mimogrede — površno. In to danes dobro občutimo, ko nam javnost absorbira vse boljše moči, sami pa zaostajamo in si na ta način ubijamo stanovsko moč. Pač se nam bo očital separatizem, toda kdor pozna položaj in sedanjo dobo, ta nam bo pritrtil, da smo upravičeni zahtevati, da posvetimo za sedaj vse svoje moči stanovski okrepitvi. Sto in stokrat je potreba to ponavljati in sto in stokrat naj se sedaj pri nas v društvih o tem razpravlja.

Apatičnosti, ki jo v tem stanu premnogokrat opažamo, niso le krive nenormalne politične razmere, ni le kriv naš gmotni položaj, temveč je mnogo krivo to, da se sami odtujujemo stanu, ki mu pripadamo, tudi izven šole. Samopomoč, ki je klila v naših vrstah nekoč tako bujno, se je pričela opuščati, in to je rana našega stanovskega telesa. Tekmovali so nekoč naši, sedaj že osiveli prvoborniki, kdo bo več storil za stan in v korist stanu in uspehi so se očitno kazali, ker so vsa podjetja, ki jih ima danes učiteljstvo njih trudapolno delo. Danes se je pa pričelo nadaljevanje tega dela omalovaževati, ni se skrbelo, da se to delo poživlja od časa do časa. Ni še prišel čas, ko bo lahko učiteljstvo od vsega tega uživalo, ker sedaj smo še v dobi dela in bomo še nekaj časa morali delati, preden naša podjetja dozore.

Ni nam namen govoriti, kako mi lastno gospodarsko osamosvojitve in korist žrtvujemo

splošni gospodarski koristi in kako nestanovsko postopamo v gospodarstvu. Tudi ni naš namen danes razpravljati, kako nestanovsko postopamo mi z duševnim proizvajanjem pri naših listih, ker smo se o tem namenili pozneje govoriti.

Danes naj veljajo le splošna načela stanovske osamosvojitve — obrambe.

Več ofenzive! To naj ne bo le geslo našega naroda, temveč tudi geslo našega stanu! Mi smo vse preponižni in prepohlevni s svojimi stanovskimi zahtevami. Naši nasprotniki si prilasčajo naših pravic in si prisvajajo nadvlado nad nami. Velika krivda temu leži v nas samih, da skoro sami izročamo svoje pravice nasprotnikom, ker se le branimo in opravičujemo, namesto da bi zahtevali svojih pravic! Očitajo in predbacivajo nam oni razne krivične očitke, namesto da bi mi njim očitali njih grehe. Več ofenzive! Le kdor odkriva in napada napake in nedoslednosti drugih, bo premagoval, oni pa, ki se le brani, bo oškodovan. Naša dosežanja stanovska politika, da smo se le branili in odgovarjali na očitanja, nas vodi za sedanji čas do neuspehov in je ta taktika za današnjo dobo že zastarela, ker mi smo že višje razviti. Če se bomo vedno le branili, ne pridemo naprej.

Mi moramo imeti v očeh vedno bodočnost, ki si jo želimo, moramo tako postopati in delati in ne se ozirati le na hipne momente. Z razvojem naših organizacij se izpopolnjujemo in se vzgojujemo. Naše zahteve torej, ki jih danes stavljamo na učiteljstvo, so, da vsi pričnemo delati v prid obrambe našega stanu in si vsak v svojem okraju pričnemo sistematično delati pozicije v prid našemu stanu. Kar je javne gnilobe, to je potreba iztrebiti javno, saj so nam na razpolago v tem oziru vsi demokratski napredni listi, a moramo v prvi vrsti tudi tu uveljavljati svoje stanovsko časopisje. Drugo, čemur moramo odpomoči, je naša napaka, ki nam je postala v zadnjem času še tipična, da so nam koristi vsake stvari in vsakogar prejnega skupne stanovske koristi. Tako se je ukoreninilo že v nas, da agitiramo in podpiramo vsa strankarska podjetja prej, nego svoja lastna podjetja in se nam še zdi skoraj nekorektno, če v kaki družbi zinemo par besedi v prid našim stanovskim podjetjem in zadevam. Žalibog, to je resnica, ki ogromno škoduje celoti. In ravnotako se je že ukoreninilo v nas, da ofenzivo nasproti nasprotnikom opravičujemo, sebi jo pa celo zamerimo.

To so dejstva, ki se jim lahko odpomore le, če se bo vsak posameznik ravnal po skupnih načelih. Zato bomo raziskovali in odkrivali rane našega stanovskega telesa, ker prvo je, da se zavedamo vseh svojih slabosti.

Pozor na mladino!

Dognano je, da človeštvo vedno boljbolj propada tako telesno kakor tudi duševno. Za ta prežalostni pojav se navajajo razni vzroki, od katerih je najhujši alkohol.

Zato se je poizkušalo in se še vedno poizkuša najbolj v severnih državah Evrope in deloma v severni Ameriki že nad 50 let zajeziti nezmerno pitje žganja, kar se je posrečilo v nekaterih krajih skoraj popolnoma.

V naši Avstriji se je pa začelo delovati proti temu zlu dejanski komaj pred 10 leti in približno v istem času tudi med Slovenci in šele v zadnjem šolskem letu se je učiteljstvo zaradi deželnošolskega naročila začelo pomalem bolj zanimati za to plemenito delovanje.

V zadnji številki svojega lista mило toži nemški Peerz, kako pokvarjeno je nemško ljudstvo v naših Alpah, ker nosijo skoraj vsi moški za pasom steklenico, napolnjeno z jerušem (slabim žganjem). In ali ni enako z našimi obmejnimi Slovenci? Ali vas, predragi narodni učitelji, bivajoči na obmejnem teritoriju, ne boli enako ali še bolj srce, ko gledate, kako naš rod vedno bolj gine in izginja v nemškem morju, in sicer mnogokrat zaradi premoškega alkoholnega uživanja? Nikakor pa nočem reči, da je pijančevanje doma le v obmejnih krajih, le preveč ga je posebno v sredini naše Slovenije. Gotovo nočemo opazovati tega počasnega gibanja, temveč vsi krepko na plemenito delo, da vsaj našo ljubo šolsko mladino rešimo propada! Zato le na krov k skupnemu delovanju vsi vzgojevalci za duševni in telesni blagor naše nade, našega bodočega naroda! Geslo vseh naj bo odslej: „Na mladino se vrzimo!“ — kakor opravičeno kliče naš edini abstinentni mesečnik „Zlata doba“. Vsaka šola naj se naroči nanjo, kakor je bilo že omenjeno v „Učit. Tov.“

Letos je pa še posebe prav ugodna prilika za protialkoholno delovanje tudi v vinskih krajih, zakaj vina bo jako malo in ga zato ne bodo mogli več toliko piti kakor v ravnokar preteklih dveh letih. K tej nepriliki dotičnih kmetovalcev je pritisnila pa še tako splošna in grozna dražinja, kakršna še nikoli ne, zaradi česar se bodo omejili mnogi v marsikateri reči, žal, da ne toliko v pijači; zato pa jih pridobimo mi s pametnim nagovarjanjem. Tako delujmo zunaj šole od mladeniča do mladeniča, kakor tudi v šoli z našo ljubo mladino. Trdo bo sicer to delo, saj je še svet zlasti med Slovenci skoraj cela ledina, ali enkrat je treba začeti. Ne zabimo, da je naš narod majhen; zato nam mora biti pri srcu vsakateri tudi najmanjši, da ga pridobimo najprej za abstinenco in pozneje za pametno treznost, ker le trezen narod se bo ohranil in bo delal ne samo mehkužnih pesmic, temveč tudi kaj pametnega zlasti na gospodarskem polju.

Pomnimo pa, da postane trezen narod le potem popolne abstinence. Imenujmo zato pogostokrat nesrečne Indijance, ki jih je ugonobila le „gorča voda“, zakaj enako se lahko tudi z nami zgodi, ako še o pravem času ne krenemo na pot treznosti.

Dalje premislimo takoj v prvih letošnjih domačih učiteljskih konferencah, kaj primerneje naj se ukrene za vsakateri šolski okoliš. Da bo treba resne besede najprej starejšim izpregovoriti, je samoobsebi umljivo; zato priredimo roditeljske sestanke, pri katerih naj govori oni, ki je že kaj proučeval protialkoholno delo, pa naj si bo učitelj, nadučitelj, učiteljica, duhovnik, zdravnik ali sploh kateri inteligentnik. Pri teh sestankih poučimo starše, kako nespametno in škodljivo je dajati šibkim otrokom žganja in vina. V živih barvah jim naslikajmo, kako slabo učin-

kuje to uživanje alkohola na ves otrokov organizem. Pri rokah imejmo Weichselbaumovo sliko in še nekatere druge slike, ki bodo izšle morda že v tem šolskem letu, in ki nam bodo predočevale žalostne posledice pijančevanja. Na te poslednje opozarjam zato, da lahko napoveste za ta izdatek — morda nekako 20 K — pri šolskem proračunu, ki se mora sestaviti že v tem mesecu.

Na šol. mladino pa vplivamo pri raznih predmetih, kar je že vse bilo omenjeno v „U. T.“ 20. maja t. l.

Potrebna je za višje razrede in ponavlj. šole posebna knjiga, v katero vpisujemo popolne abstinentne in one, ki obljubo prelomijo, v kolikih slučajih itd. Taka knjiga nam bo dobro došla za morebitno statistiko v prihodnjem letu, n. pr. pri okraj. učit. konferencah, kjer se bo ta tema obravnavala najgotoveje splošno. Opozarjam pri tem, da se mora vršiti izpraševanje in obljubovanje brez vsakršne sile; zakaj le na ta način bodo podatki resnični. Potrebni bodo ti podatki tudi za protialkoholni kongres, ki se bo vršil najbrže v Gracu.

Nekateri abstinenti želijo in mislijo, da bi bilo prav, če se onim, ki so obljubili popolno zdržnost in svojo obljubo tudi izpolnili, da primerna p o d o b i c a. Taka se lahko nabavi pri g. uredniku „Zlate dobe“. Naroči naj jih kakih 50 do 100 kraj. šol. svet potom kateheta ter jih naj tudi ta izroči, ker predočujejo nekaj „nabožnega“. Morda bodo te podobice v vzpodbudo otrokom-abstinentom, vendar naj jih ne prejmejo pri obljubi, temveč po izpraševanju, n. pr. po Božiču itd.

Najbolše sredstvo za pridobitev mladih abstinentov je pa na vsak način lastni zgled, to je sami moramo biti popolnoma zdržni ali vsaj trezni. Ker se pa — kakor sem že prej omenil — treznost pridobi le potom abstinence, zato bi priporočal mnogim, da se plemeniti stvari žrtvujejo. Jaz se sicer nisem žrtvoval temu plemenitemu činu, vendar sem se premagal pri najhujših okolščinah. Pri nas na Krasu je namreč — kakor znano — le malo studentov ter sploh malo vode. O suhi nam zmanjka še ta mala množina. Da sem se zdržal, sem moral naravnost žejo trpeti, seveda je bilo to jako hudo o poletnem času, ali zdaj se približuje hladna jesen in še mrzlejša zima; zato upam, da se vendar kateri odloči izmed naših vrlih učiteljev, vsaj čez hladni čas zdržati se vsakršnega alkohola plemeniti stvari na ljubo? Ako se kateri nameni za to, se naj blagovoli javiti pri podpisancu po dopisnici. S srčnim veseljem ga hočem sprejeti v svoj krog. Da bi jih bilo le mnogo!

Ako bi pa bili v s i, tedaj bi v prihodnje gotovo ne čitali take grozne statistike, kakršno sem čital pred nekaj meseci, da je bilo namreč na neki slovenski enorazrednici od 57 učencev — 52 žganjarjev!

Pri premišljevanju za blagor naše ljube šolske mladine pa ne smemo prezreti drugega sovražnika, in to je t o b a k. Nekateri zdravniki celo trdijo, da je ta še hujši škodljivec šolarjem kot vino in tem pritrdim tudi jaz v sledečem slučaju.

Mladi učitelji imajo veliko veselja do kajenja cigaret. Če je le par minut odmora, hitro na hodnik, da si tam zapalijo neobhodno potrebno svačico. Z res zavirljivim užitek vdičavajo diseči tobak vase. Kar pozvoni in hitro zopet nazaj v šolsko sobo! V naglici pa kadilec pozabi na nevarnost in vrže še goreči kosček cigarete na tla. — Pouk se prične. — Kmalu na to pristopica iz šolske sobe učenec. Na tleh zapazi cigaretni ogorek. Ha, misli si, kako bi mi pristojalo, če bi tudi jaz parkrat potegnul. Pristopi, vzame cigareto in tiho odhiti na stranišče. Tako se dogaja večkrat. Otroci se navadijo in kadijo šele po odmoru na stranišču. Kadar pa ni dobiti ničesar v šoli, gredo ti mladi šolarji na ceste, izprehajališča in drugam, da si poiščejo ostanke smodk. S tem si ne kvarijo le svoje krvi, ampak mnogokrat si nalezajo tudi prav ostudne bolezni.

Zato pozor, pozor na vse strani, da ohranimo našo ljubo šolsko mladino zdravo ter jo takšno ob sklepu šolskega obiskovanja oddamo zopet staršem ne — še več, da jo toliko okrepimo, da se bo mogla lahko s svojo trdno voljo ubraniti vsega zla, ki ji preti na vsakdanji človeški poti! Na delo tedaj, ker resnobni so dnevi!

Rudolf Horvat, nadučitelj,
Zagorje na Notranjskem.

Nekateri naročniki niso pošiljali naročnine direktno na upravništvo, zato se je prav lahko primeril posamezen slučaj, da se le ta ni pravočasno vpisala tudi v knjigo naročnikov, za kar pa ni mogel in ne more biti odgovoren vsakočasni upravnik. V interesu naročnikov samih je torej, da se pošilja vedno le na upravništvo lista.

Upravništvo.

Deželni šolski svet in telovadba šolskih otrok pri sokolskih tel. društvih.

Znano je, da je deželni šolski svet prepovedal šoloobiskujočim otrokom telovadbo pri sokolskih društvih. Proti tej prepovedi pa je pripuščen rekurz na ministrstvo, ki ima odločilno moč, to se pravi, šolski otroci smejo tako dolgo telovaditi pri sokolskih društvih, dokler vloženi rekurz po ministrstvu ni rešen. Pozivamo torej slovenske starše, naj brez skrbi, kakor doslej, vpišejo svoje otroke za telovadbo pri sokolskih društvih.

Enako prepoved kakor sokolska društva je dobilo tudi „Žensko telovadno društvo“ v Ljubljani. Proti tej prepovedi je vložilo društvo po svojem zastopniku dr. A. Kokalju tole pritožbo, ki jo priobčujemo v celoti, ker lahko služi kot vzorec za pritožbe drugim društvom. Pritožba slove tako-le:

Zoper tuoblastni razpis z dne 30. julija 1910, št. 4952, ki se mi je dne 19. avgusta 1910 vročil z odlokom magistrata deželnega stolnega mesta ljubljanskega z dne 6. avgusta 1910, št. 24.271, vložim pravočasno pritožbo na visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk. S tuoblastnim razpisom z dne 30. julija 1910, št. 4952, preklicalo se je meni s tuoblastnim razpisom z dne 4. svečana 1901, št. 145, izdano dovoljenje, da smem poučevati v telovadbi učenke javnih in zasebnih ljudskih šol v Ljubljani. Ta preklic se mi pa zdi ne utemeljen tako de facto, kakor tudi de lege. Uživala sem 9 in pol leta ono dovoljenje, katero se je sedaj preklicalo in sem ves ta čas poučevala v telovadbi učenke javnih in zasebnih ljudskih šol v Ljubljani, ne da bi poklicane šolske oblasti le enkrat prišle v položaj izpodtikavati se nad mojim poučevanjem v telovadbi ali grajati način poučevanja. Nasprotno se je celo dogodilo, da so se priznani pedagogi izrekli pohvalno o mojem poučevanju v telovadbi, ker so bili z uspehi moje telovadbe navdse zadovoljni, in sicer tako v telesnem, kakor tudi v duševnem oziru. V telesnem oziru radi tega, ker so se šolske učenke vsled telovadbe, katero sem jim nudil, znatno in vsestransko okrepile na svojem telesu; v duševnem oziru pa radi tega, ker je telovadba, katere so bili deležni pri meni, skrajno blagodejno vplivala na njih značaj in pojmovanje ter jim oboje bistrila in krepila. Telovadba šolskih učenk se je pri meni utesnjevala edinole na telovadne prostore, ne da bi katerikrat te prostore prekoračile, ker nisem pustila šolskih otrok nastopiti niti pri eni mojih javnih produkcij, pri katerih so nastopale zgolj odrasle telovadke. Tu sem strogo pazila na to, da ni nikdar pri nas na Kranjskem zelo razvito politično gibanje valovalo v vrsto mojih telovadk in še manj med moje šolske učenke. Vsled tega prepričana trdim, da ni bil de facto podan prav noben razlog, da bi se preklicalo s tuoblastnim razpisom od 4. svečana 1901, št. 145, izdano mi dovoljenje. Moja pritožba je torej tudi raz to stališče utemeljena. Še bolj je pa upravljena de lege.

Moderno naziranje o odgoji šolskega naraščaja, brez razlike spola, se bistveno razlikuje od onega naziranja, katero je veljalo o odgoji šolskih otrok še pred malo desetletji.

Pred desetletji se je polagalo namreč pri odgoji vso važnost le na razvitje duha, dočim se je šibko telo šolske mladine popolnoma zanemarjalo.

Vplivu anglo-saškega plemena, ki si je izbral za vzor stare Špartance, gre zahvala, da se je naziranje o odgoji šolskih otrok korenito izpremenilo in da se je obrnila pozornost tudi na šibka telesa šolskih otrok in na njihov telesni razvoj, katerega se je posebej pri nas v Avstriji poprej absolutno zanemarjalo.

Temu modernemu naziranju se imamo zahvaliti za intenzivno gojenje onih mladinskih iger v naših srednjih šolah, katerim je namen, da okrepé telo onim mladim državljanom, ki

bodo po dovršenih naukih zasedli inteligenci pridržana mesta.

To moderno naziranje je pa prodrlo tudi med širše kroge in se ravna po večno resničnem izreku: „Mens sana in corpore sano“ razširilo tudi na polje ljudske šole, koder se je tudi začelo intenzivno gojiti telovadbo in s tem že v nežni mladosti krepiti telesni razvoj ljudsko-šolske mladine obojega spola.

To moderno naziranje so pa podpirali razen odličnih pedagogov posebno še zdravniki-strokovnjaki, ki so najbolj in v prvi vrsti znali ceniti vrednost telovadbe in pa njene blagodejne učinke na telo in dušo naših šolskih učencev in učenk.

Temu modernemu naziranju se je pa pridružila tudi naša najvišja šolska oblast v Avstriji, ki je vedno in povsod poudarjala važnost telovadbe za učečo se mladino na ljudskih in srednjih šolah in ki je tudi že izdala neštivilno ukazov, stremelih za tem, da se uvede na ljudskih in srednjih šolah čimbolj intenzivno gojenje blagodejne telovadbe.

De lege se torej telovadbi šolske mladine ne more nič očitati in ugovarjati.

Ugovarjati se pa tudi ne sme gojenju telovadbe pri ljudsko-šolskih učenkah tedaj, če je poučevanje zaupano zasebnemu društvu.

Ne smemo si namreč prikrivati, da vzlic zgoraj omenjenemu in ugodnemu stališču naše najvišje šolske oblasti nasproti telovadbi ljudsko-šolskih učencev in učenk in na to merečim ukazom le-ta telovadba še nikakor ni na oni stopnji, na kateri bi jo radi videli vsi moderni pedagogi, vsi zdravniki-strokovnjaki in vsi pravi in odkriti prijatelji ljudsko-šolske mladine.

Žalibog pogrešamo še danes na ljudskih šolah udobnih, modernih in popolnih telovadnic in ravnotako tudi telovadno-tehnično dovolj izobraženih učnih moči.

Vsled tega se nabaja telovadba na ljudskih šolah pravzaprav še v povojih, kar velja posebno še za deklisko ljudsko šolo, v prvi vrsti za one v kronovini Kranjski.

Vsled tega je pa gotovo skrajno zagrešeno raz pedagogično stališče in v očitno kvar zdravemu telesnemu razvoju ženske ljudsko-šolske mladine, ako se dela težava onim zasebnim društvom, ki hočejo roko ob roki s šolskimi oblastmi izpolniti ta vrzel in zasebnim trudom dati ženski ljudsko-šolski mladini priliko, da si pod primernim in natančnim nadzorstvom in pod vodstvom tehnično naobrazanih učiteljic okrepi svoje telo.

Vsled tega bi se nikdar ne smelo delati takim zasebnim društvom s takimi preklicji, kakor je s tem izpodbijani preklic, neprilik in težav, temveč bi se nasprotno morala taka zasebna društva celo z vsemi dopustnimi sredstvi podpirati v njihovem plemenitem stremljenju.

Iz vseh teh razlogov in ker mi je znano, da vlada pri naši najvišji šolski oblasti moderno naziranje o potrebi telovadbe pri ljudsko-šolski mladini, pa tudi trdno upam, da se bo le-tam ugodilo moji vsestransko utemeljeni pritožbi.*

* * *

Tozadevno je izdal c. kr. deželni šolski svet na šolska vodstva tudi svoj „normale“, ki je pa precej konfuzno sestavljen. Normale nosi datum 30. julija t. l. in št. 4952. Pomemben v tem odloku je razpis ministrstva za uk in bogočastje z dne 15. aprila 1909, št. 23.926 ex 1908, ki bi ga deželni šolski svet najraje utajil in ga le s par frazami takorekoč zavrže. Zanimivo je, da se deželni šolski svet zanima le za „Sokola“ in „Orla“, „Turnverein“ pa pušča popolnoma iz vida. Seveda, tu bo zopet dvojna mera! — „Slovenca“ pa zaradi tozadevnih denunciacij pozivljemo, da navede pri svojih denunciacijah imena onih otrok, ki so se v telovadnici pri „Sokolu“ pohujševali, ker če bo sl. dež. šol. svet na podlagi teh pavšalnih denunciacij radi tega proti komu postopal — bo to postavolomstvo.

Srednješolski vestnik.

** Imenovanje na srednjih šolah. Profesor državne gimnazije v Kranju Josip Bučar je imenovan za profesorja na II. drž. gimnaziji v Ljubljani. — Prof. dr. Franc Sturm je premeščen z državne realke na Dunaju na državno realko v Ljubljani. — Prof. dr. Fr. Hešič je imenovan na II. drž. gimnazijo v Ljubljani. Z njim izgubi učiteljstvo vrlega vzgojitelja naraščaja in zagovornika pravične vzgoje učiteljstva na ljubljanskem učiteljskem kongresu.

* Po „Slovenskem Narodu“.

ljišču. Z našega stališča moramo ta korak obzalovati, a vendar je vsakdo samemu sebi najbližji. Zelim pa, da bi dr. Hešič še nadalje ohranil ljudskošolskemu učiteljstvu iste simpatije, ki nam jih je dosedaj izkazoval.

** Minister za uk in bogočastje je pooblastil vse deželne šolske oblasti, da smejo učiteljem in učiteljicam na srednjih šolah podeliti dovoljenje za udeležbo na visokošolskih ferialnih tečajih v Solnogradu, pod pogojem, da se ne ovira redni pouk na zavodih, kjer so dotične učiteljske moči nastavljene. Ti ferialni kurzi trajajo od 1. do 15. septembra.

** Hrvaški jezik na čeških gimnazijah. S prihodom šolskim letom se uvede po čeških gimnazijah hrvaščina kot neobvezen predmet. Čehi so uvideli tako potrebo, ker hočejo s svojim kapitalom delati na vseh važnejših mestih slovenskega juga; zato treba tudi jezikovnega znanja.

** Dovoljena šolska knjiga. Naučno ministrstvo je dovolilo srednjim šolam, na katerih se poučuje matematika v nižjih razredih v slovenskem jeziku, rabo šolske knjige: Matek Bl. Aritmetika za nižjo stopnjo srednjih šol. Po novih učnih načrtih priredil Anton Peterlin. Cena 2 K 60 vin.

** Ministrski odlok o klasificiranju na realnih gimnazijah. Naučno ministrstvo je z ozirom na klasificiranje obligatnih učnih predmetov „Prostoročno risanje“ in „Pisanje“ na realnih gimnazijah izdalo na vse deželne šolske svete sledeči odlok: „Kdcr ima iz „Pisanja“ zadostni red, zamore biti samo v tem slučaju odličen, ako stoji temu zadostnemu redu en odličen red nasproti, to pa samo, če dovoli posebna učiteljska konferenca. Ako je kdo koncem šolskega leta iz „Pisanja“ klasificiran z nezadostnim redom, ne more dobiti niti ponavljalnega izpita in se smatra kot ne sposoben za višji razred. Šolnine je pa oproščen samo oni, kdor ima samo v „Telovadbi“ nezadosten red, ne pa v „Pisanju“ ali „Prostoročnem risanju“.

** Streljanje na srednjih šolah. Ministrstvo za deželno brambo je ravnarok izdalo „Program za fakultativen pouk v streljanju na srednjih šolah in sorodnih zavodih“, kakor tudi „Določbe za pouk v streljanju“. Obenem se je šolskim ravnateljstvom naročilo, naj pozovejo dijake najvišjih dveh razredov, da se prostovoljno vpišejo v kurze za streljanje. Ministrstvo je mnenja, da bo s to svojo odredbo utrdilo pri dijaštvu avstrijski patriotizem.

** Razvoj ruskega šolstva. Rusija ima zdaj 160 milijonov prebivalcev in 529 gimnazij in realk, tretjina teh šol — 103 namreč — je bila ustanovljena v zadnjih treh letih; v isti dobi je bilo obenem odprtih 140 privatnih srednjih šol s pravico javnosti.

Književnost in umetnost.

Književno obvestilo. Koncem avgusta 1910 je izšlo „Dopolnilo civilno-pravnim zakonom za leto 1906—1910“. — Urednik dr. Volčič pravi v svojem predgovoru: Po letu 1906, ob katerega koncu je izšel IV. zvezek „Pravnikove zbirke“, so se nekateri predpisi dotične snovi premenili, premnogi po odločbah vrhovnih sodišč pojasnili ter so se v rečeni knjigi našli še nekateri moteči tiskovni pogreški. Dasi je od vsega natisa knjige preostalo le še malo nad dvesto izvodov, vendar pri naših razmerah ni upati, da se skoro zvede, še manj pa, da se more v doglednem času izdati njen drugi natis. Zato sem v soglasju z društvom „Pravnik“ uredil dopolnilo, ki naj knjigo z drugimi objavami vred, ki jih je društvo medtem izdalo — (nova odvetniška tarifa, jezikovni zakon za Dalmacijo) — popolni po sedajšnjem stanju v vseh zgoraj označenih ozirih. Novi kupei „Civilno-pravnih zakonov“ dobe „dopolnilo“ in medtem izišle omenjene objave vezane v eni knjigi, drugi si jih lahko nabavijo posebej, upam, da vsem domačim novim izdajo navedenega IV. zv. zbirke. — Dostavljamo, da je v „Dopolnilu“ krog 200 novih odločeb vrhovnega sodišča. Dopolnilo se za ceno 1 K 20 vin. dobiva po vseh knjigarlah in pri uredniku, dobi pa je brezplačno, kdor pri uredniku samem na novo naroči Pravnikove zbirke IV. zvezek (Civilno-pravne zakone za 8 K), ali V. zvezek (zemljiškopravne zakone za 6 K), ali VI. zvezek (Predpisi o ne-spornem sodstvu za 7 K); pridejati se mora k tem kupinam samo 6 h za poštnino.

Zvonček objavlja v 9. števil. to-le vsebino: 1. Delo. Ivo Trošt. Povest. — 2. Na Boč. Ivan Košir. Potopis s podobo. — 3. Srec. Fr. Kolednik. Pesem. — 4. Smreka in lipa. — K. Andrejev. Basen. — 5. Kateri je najboljši? Ivo Trošt. Črtica. — 6. Srpanova pesem. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 7. Zakaj se mamica ni vrnila? Ivan Vandot. Povest. — 8. Dovolj! Fr. Kolednik. Pesem. — 9. Šaljivo prerokovanje. Marica Gregoričeva. Igra. — 10. Molitve. Fr. Kolednik. Pesem. — 11. Ujela se je! Engelbert Gangl. Povest s podobo. — 12. Lenoba je mati vseh pregreh. Leopold Smalc. Povest. — 13. Fantje od fare. Engelbert Gangl. Črtica s podobo. — 17. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. — Bešitev besedne naloge v osmi številki. — Zemljevid Julijskih Alp. — Umrlijost otrok na Nemškem. — Nevarna strela. — Kaj na-